

קטעים מפירוש קדמון להוריות

שני קטעים המתפרסם כאן הוא מספרית קמברג¹ T.S.F3, שתצלומו נמצא במכון התלמוד הישראלי השלם (מס. 1320) הוא כתוב כתיבה מזרחית בינונית וכולל 4 עמודים, קטוע בסופי העמודים.

הפירוש דומה בסגנונו לפי' המיוחס לרש"י, הן בסגנון והן בדרך הפירוש. וכנר' שמבוסס על הפי' המיוחס האמור. וכנר' שנכתב על ידי אחד מחכמי המזרח.

מיעטתי עד כמה שאפשר בהערות, כי עיקר מגמתי ראיתי בהעתקה מדויקת של הכ"י. ובהשלמה מסתברת ביותר, עד כמה שאפשר הדבר, של החסר בו.

אני מודה למכון התלמוד הישראלי, ולמנהלו הדגול הרב יהושע הוטנר שליט"א שהעמיד לרשותי את התצלומים הנמצאים במכון, על מנת לפרסמם, לתועלת הרבים.

[כ' ע"ב]

... בקרבן אחד אפי' בהוראה אלא הן עצמן מביאין כל אחד ואחד כשבה או שעירה אע"ג דתלו בב"ד היל' צריכין להביא קרבן כשחטאו בשגגת מעשה רוב שחטאו ציבור בשגגת מעשה יכול יהו פטורין מקרבן הואיל וב"ד מביאין על הרוב פר בהוראה והן פטורין הכא נמי בשגגת מעשה שלא בהוראת ב"ד פטורין ת"ל כולי. והנניקין מהכא הא הן חייבין דאמ' הכא מיעוט קהל שחטאו שלא בהורא' חייבין שהרי ב"ד פטורין מלהבא פר כי חטאו המיעוט בהוראתן ואין להם כפרה אחרת ומשמע הא הן מיעוט ציבור שעשו בהוראת ב"ד חייב וכל אחד ואחד מביא כשבה או שעירה אלמא קסברי רבנן יחיד תולה בב"ד חייב. אמ' ליה¹ רב פפא מהכא לא מצית דייקא [ד]דילמא הכי קאמ' שאין ב"ד מביאין על ידיהן על מיעוט קהל כשחטאו בהוראתן. והן נמי פטורין מכשבה או שעירה דיחיד תולה בב"ד חייב. דין [פטור] אי הכי דקסבר לא הן ולא ב"י די' דקסבר מיעוט פטורי' בהורא' ברוב מאי [אירי]א דפשיטנ' ליה במיעוט קהל שמביאין קרבן בשגגת מעשה ומהדר על [צ]בור ההוא מיבעי ליה אי מייתי קרבן בשגגת מעשה אי לא מכלל דמיעוט כי [חט]א בהורא' קיימ' ליה דמיחייבי כשבה או שעירה והכי תנינן ועדיין אני אומ']. דהו"א דמיעו[ט] [מי]י[תי] קר[בן] בשגגת מעש[ה] שה[ר]י [אין] ב"ד מביאין עליהן פר [ב]הוראה אלא הן עצמן מביאין קר[בן] [כ]שבה [או שעירה]] וכל שכן היכא שחטאו בשגגה (מעשיו) [...] שמביאין [...] כשבה או שעירה] אבל ארובה איבעי ליה למימ' מי אמרי' כיון דב"ד מייתו פר בהוראה על רוב[ב]א והן פטורין בשגגת מעשה נמי יכול יהו פטורין מקרבן ת"ל מעם הארץ ואם כן דקסבר דמיעוט פטורין בהוראת כשבה או שעירה נהדר ברישא אמיעוט אי מחייבי קרבן כשגגת מעלייא אי לא דמי אמרינ' כיון דפטורין מקרבן בהוראה בשגגת מעשה נמי יהו פטורין אלא מר לא מהדר אמיעוט בשגגת מעשה אלא מיד פסיק ותני שחייבין וארובה מכלל

1. כג"י המיוחס לר"ח כנראה שלא גרס בגמ' ממאי והוא כמיוחס לר"ח וכי"מ.
1. אצ"ל מעשר

דמיעוט פשיט ליה דמייתין קרבן בהוראה הילכך מייתו נמי בשגגת מעשה, וקא מהדר [אר]ובה הכי יכול כשם שפטורין מקרבן בהוראה כך יהו פטורין בשגגת מעשה ת"ל מעם הארץ. [מכדי] תרויהו סתמי נינהו הני תרתי בריית' נפש כי תחטא כו' ועדיין אני אומ' כו'.

[ג, ע"א]

[... מצי] מרא למיכתב זאת העולה עולה והא ון [יא וה' דהעולה הרי [... ...]] פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים. [... ... נמי] מפר' במסכ' נידה בפר' יוצא דופן דהאי עולה מיהדר. [... ...] שבט אחד איקרי קהל אבל ב"ד אין מביאין עליהן פר. אמ' רב נחמן וכו'. מיהדר נמי אמתני' דקתני והלך יחיד ועשה על פיהם פטור שתולה בב"ד פטור. הקהל ועשו. אם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו. הוראה תלויה בב"ד דכתי' ונעלם דבר מעיני הקהל שהורו לעבור מעיני היינו ב"ד. וב"ד משלימין לרוב צבור אם עשו עם מיעוט ציבור והשלימו לרוב. קסבר³ אין ב"ד משלימין לרוב ציבור היל' הוה להו מיעוט ודברי הכל שהיחיד שעשה בהורא' ב"ד פטור ר' מאיר (או) פוטר את הציבור שהרי ב"ד מביאין עליהן דכי אמרינ' לקמ' שבעה שבטים שחטאו ב"ד מביאין עליהן פר והן פטורין מיירי כשחטאו רובה בגברי ורובא בשבטים⁴ אבל אם חטאו רובא בשבט' לחוד מביאים עליהן דתניא ר' שמעו' או' אם חטאו ישראל בהוראה מביאין י"ג פרים איב"א מאי הוורו בי' די' ועשו כאן שעשו שבטים בהוראת ב"ד דלית ליה שבט איקרי קהל והוה כיחיד שעשה בהוראת ב"ד דפטור אותו השבט חייב להביא פר. קסבר שבט אחד איקרי קהל. משמו משמיה דר' מאיר והא מפרש לקמן. אמ' ר' אשי ובהור[אה] דקיימלן כי הוורו ב"ד ועשו רוב קהל על פיהם מביא פר הלך אחרי יושבין⁶ שבירושלים⁷ שנ' קהל גדול מלכוא חמת עד נחל מצרי' הוי תחום ארץ ישראל לאשמעין דאותן מנח' מצרי' ולפנים כלפי ארץ ישראל הוא דעולין מן המנין ולא אותן דמנחל מצרים ולחרץ דאונתן [... ...] איקרו קהל ואין עולין מן המנין פשיטא [בני]חותא. מרובין ו[נתמ]ע[טו] כגון שהוורו ב"ד ועשו רוב הקהל על פיהם דניתחייבו להביא פר ולא הספיקו להביא עד שנתמעטו. שמתו מקצתן. היינו פלוגתא דר' שמעו' ורבנ' דתנן חטאו כהן משיח ונשיא עד שלא נתמנו כשהן הדיוטין דמעיקרא כשהן הדיוטין חייבין להביא כשבה או שעירה ולא הספיקו להביא עד שנתמנו הרי אלו כהדיוטות וחייבין להביא כשבה או שעירה ואם נודעה להם משנתמנו פטורין לגמרי דכשבה או שעירה לא מייתו דבתר ידיעה אזלינ' ובשעת ידיעה הא כבר נתמנו ופר לא מייתו כהן משיח ולא נשיא מייחי שעיר כדהשתא דר' שמעו' אזיל בתר חטאה דהוי החט קודם שחטאו כי לא נתמנו חייבין להביא אבל אם נודע להם לאחר שנתמעטו פטורין לגמרי דאזלינן בתר ידיעה והוי להו מיעוט שעשה כהוראת בי' די' פטור. ע"א [... ונתמעטו מרובין היו בשעת חטאה

2. לפנינו רוב נחמן אמר שמואל (כ"מ: רב נחמן אמר שמואל).

3. ע"י באר שבע שהבין ברש"י שחכמים סוברים אין ב"ד משלימין לרוב צבור והקשה עליו. אולם כאן משמע כמו הגהת המהרש"א וההורה גבר דר"מ הוא דסובר אין ב"ד משלים לרוב צבור גם מהל' קסבר וגם ממה שכותב "ודברי הכל" לפני ר' מאיר פוטר.

4. ע"י שער יוסף כאן.

5. כ"ה בילק"ש מלכים רמז קצ"ג ובכ"מ

6. גם בילק"ש הנ"ל ובכ"מ חסר המלה רוב

7. אצ"ל שכארץ או שכא"י

ונתמעטו בשעת ידיעה לר' שמ[עון ...] בתר ידיעה התם נמי אזל בתר ידיעה והואיל ובשעת ידיעה[ה] פטורין מלהביא פר מועטין ונתרכו מאי כגון שהורו ב"ד ו[.....] על פיהם והיו להם כיחידים דחד שעשה בהרא' ב"ד [פ... ..] מקצת שלאותו רוב שלא חטאו עד שנתרכו ושחטא[.....]

[ד,ע"א]

הים ואכתי איתיה במאתיה. בן עזאי אומ' מה נשתנה זה וכו' הואיל ועדיין במאתיה איתיה חייב ולר' עקיב' פטור דהא החזיק בדרך וטרוד הוא היל' תולה בב"ד ופטור לגמרי. מתני' ונעלם דבר משמ' דבר אחד מן המצוה במאי כו' מיחייב דכיון דאמ' בעקיר' כל הגוף וכן הדר אמ' לבטל מקצת יכול יהו פטורין ואמאי מהדר. הכא איפטר אם כו' מחייב. תנא דקתני יכול יהו פטורין. הכי קשיא ליה איפכא דדבר כולה מילת' משמ' ועם שיוור לעקור כל הגוף אבל כשהורו לבטל מקצת יכול יהו פטורין ת"ל ונעלם דבר דמשמ' דבטיל משמע מקצת וקיום מקצת חייב והכי משמע האי ונעלם בטול מקצת קיום מקצת אמ' עולא קרי ביה ונעלם מדבר דהא מם ונון⁸ דונעלם שדייה אדבר דנדרש לפניו ולאחריו דמשמע מדבר ולא כול דבר מכל מצוות טובא משמע [כלומ'] אחת מכל המצוות ואותה מצוה עוקר כל הגוף. מצות חסר כת' דמשמע [מצו]ה אחת והכי משמע ועשה אחת מכל מצוות. שיוור לבטל ממצוה אחת [מק]צת ולקיים מקצת. מה בזקן ממרא דבר⁹ ולא כל דבר דהא כת' לא תסור מן [ה]דבר ואף במסכ' סנהדר' זקן ממרא שאמ' אין תפילין מן התורה פטור אבל [ח]מש טוטפות צריך לעשות דהיינו קיום מ[קצת] ובטול דכל המוסיף גורע חייב אף בהורא' ונעלם דבר ולא כל דבר. אין בי' דינ' [הויא הורא' מעלייא עד שיוור בדבר שאין הצדוקין בו⁹ היינו ו מדרש חכמים שאינו כתוב בפירוש בתור' דאין הצדוקין מודין אלא לכתוב בפירוש שהוא אסור ואם הורו ב"ד שהוא מותר זיל קרי בי רב הוא דכיון דאיפשר ללמוד אותו ולידע לא הו צבור שוגגין מעלי' וקרוב למזיד הוי. ה"ג ואחד לאחר¹⁰ היינו יום כנגד יום דאמרינ' כדרכה אסיר' שלא כדרכה שריא והיא¹¹ שלא כדרכה נמי כת' דמשכבי אשה מלמד ששני משכבות יש באשה אחת כדרכה ואחת שלא כדרכה ועל שניהם מוזהר דאמרי כדרכה אסיר אפי' העראה שלא כדרכה שריא ובהא אין הצדוקין מורינ'¹² דלהוי העראה אסיר' בשלא כדרכה אי הכי מאי איריא שהורו בשומרת יום כנגד יום אפי' נדה נמי אם הורו שהעראה כדרכה אסורה שלא כדרכה [.....] בטול מקצת וקיום מקצת והוי דבר שהצדוקין מודין בו. ה"ג אלא לעולם [.....] דאמרינ' בשומרת יום כנגד יום העראה שריא אפי' בכדרכה וגמר ביאה [הוא דאסיר ודקאמרת¹³] הא העראה כתיבי דאמרי הערא' באשה נראה¹⁴ הוא דכת' ולא [בשומרת יום] כנגד יום היל' לא מיתוקמא בנדה אלא

8. צ"ע.
9. אצ"ל הצדוקין מודין בו
10. אצ"ל לאחד
11. אצ"ל והא
12. אצ"ל מודין
13. ע"כ רש"י
14. אצ"ל נדה

כבוד חכמים

בשמר' יום ובשומרת [...] [...] [...] מקצת ובטול מקצת שהורו שגמר ביאה בשומרת יום אסור העראה שריא והיינו בדבר שאין הצדוקין מודין בו. ואי¹⁵ ואי' האי דקאמ' שומרת יום הא כתיב' הא לא קשיא דאמרי כי אסיר' שומרת יום כשראתה בימים דכת' כל ימי זובה אבל היכא דחזיא בלילה טהורה היל' לא מיתוקמא בנדה אלא בזובה ושומרת יום נמי הוא בימי זיבה והויא הוראה בדבר שאין הצדוקין מודין בו. הא כתיב' הוצאה דכת' אל תוציאו משמ' מבתיכם ביום השביעי מושיט וזורק לא כת' בהדיא שהוא יושב במקומו בכדרכה השתחוה לע"ז שעבודתה בהשתחויה אבל לשלא כדרכה כגון שהשתחוה לפעור או למרקוליס שאין עבודתו בכך. השתחויה דאסיר בפישוט ידים ורגלים כדכת' וישתחוה לו אפים ארצה. [ד:] בעי רב יוסף הכא לא מבעיא ליה לרב יוסף בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בבטול מקצת וקיום מקצת. הורו בחרישה שריא בשבת מהו מי אמרינן כיון דמור¹⁶ בשאר מלאכות בשבת דאסירי בבטול מקצת דמי וחייבין [א] א [ק] א עיקרי לשומר' יום אלא כיון דמורו בנדה דאסירי בבטול¹⁷ מקצת וקיום מ[קצת] דמ' והוא הדין לחרישה וכו' כדשנין לעיל דלא הוי עקירת כל הגוף בשומרת יום כדשנין מושיט וזורק שרי דלא הוי עקירת כל הגוף וכו' כדשנין בהשתחויה שלא כדרכה שריא. אין שבת נוהגת בשנה שביעית בח' ובקצי' תשבת דמשמ' בזמן [דאיכא זריעה וחרישה דהיינו [בשאר] שני שבוע איכ' שבת בזמן דליכא חרישה דהיינו בשביעית ליכ' [שבת. נביא שנ] תנבא כגון שמתחילתו היה נביא אמת ולבסוף נעשה נביא שקר והתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לדברי הכל בחנק דכת' אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי. דבר דהיינו עוקר כל הגוף בשאר מצות לבטל מקצת ולקיים מקצת בשאר מצוות. ר' שמעון פוטר מחנק והוא הדין לרבנן הואיל ואינו עוקר כל הגוף ובע"ז אפי' אמ' לך היום עובדה אמ' נביא היום עבוד לה ולמחר בטלה דהיינו קיום מקצת ובטול מקצת דע"ז חייב סקילה ולרבנן חנק דרחמ' אמ' להדיחך מן הדרך ואפי' מקצת דרך בע"ז הוא דכת' והא הכא דהיום עובדה ולמחר בטלה כאין שבת בשביעי דמי דאומ' שנה זו מותר שאר שנים אסור אלמ' כו'. מתני' ואמ' להם טועין אתם לא הויא הוראה כלל ובית דין פטורין מדבעינן עם שיורו כולם כדאמ' לעיל שלא היה מופלא בבי' די' שלא מנו לשם באותה הוראה דאע"ג דלא הוי מסנהדרי' עצמן. ולא היה לשם אפי' קטן שבכולם [...] [...] [...] הוראה. כדאמרינ' לעיל אם כל עדת ישגו ונעלם דבר א' איתה לכ[ולה] [...] [...] [...] הוראה ואי לא לא. ע"א שלא היה מופלא שלפי' די' לשם כלומר של [...] מופלא בחכמ' או זקן שלא ראה לו בנים דכיון דאין לו בנים אמרינ' [.....] נאמ' כאן עדה ונאמ' להלן עדה. ושפטו העדה דהיינו סנהדרי' [.....]

15. מיותר

16. אצ"ל דמודו

17. אצ"ל כבטול